

İslam'ın Ruhu İçin Savaş

Kutsal ve İlâhî olan inanç ve vicdanımızı, karışık ve dönecek olan her türlü çıkar ve ihtirasların görüldüğü sahne olan siyasetten ve siyasetin bütün organlarından bir an önce ve kesinlikle kurtarmak, ulusun dünya ve ahiret mutluluğunun emrettiği bir zorunluluktur. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Kurucusu Gazi Mareşal Mustafa Kemal ATATÜRK.

Yazar: James Dorsey, BESA, Ocak 2021

Çeviren: Ercan Caner, Sun Savunma Net, Ocak 2021

Ürdün'ün kurucu kralı Abdullah bin Hussein, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkıntılarında modern Türkiye'yi şekillendiren vizyoner Mustafa Kemal Atatürk 1924 yılında halifeliği kaldırdığında; "Türkler intihar etti," ifadeleriyle için için sevinmiştir:

Halifelik ile en büyük siyasi güçlerden bir tanesine sahiptiler ve bu büyük gücü çöpe attılar... Mustafa Kemal'e bir teşekkür telgrafi göndermek istiyorum. Halifelik bir Arap kurumudur. Peygamber bir Arap'tı, Kuran Arapça, Kutsal Mekânlar Arabistan'da ve Halife de Kureyş kabilesinden biri olmalıdır... Şimdi Halifelik Arap Yarımadasına geri dönmüştür.

Fakat öyle olmamış ve halifelik Arap dünyasına hiçbir zaman geri dönmemiştir. Orta Doğu ve Müslüman dünyada birçok Müslüman fikir insanı ve din adamı Atatürk'ün halifeliği kaldırmasını eleştirse de Arap liderler halifeliğin dönüşüne hiç ilgi göstermemiştir. İlk İslamcı siyasi hareketler, kendi açılarından, halifeliğin yeniden canlandırılmasını acil bir hedeften ziyade bir özlem olarak dile getirmiştir.

Halifeliğin Atatürk tarafından kaldırılmasından bir asır sonra günümüzde; Müslüman güç merkezleri artık halifelik için mücadele etmemektedir. Bunun yerine, jeopolitik nüfuz ve egemenlik için giderek derinleşen dinsel bir yumuşak güç mücadelesi içindedirler.

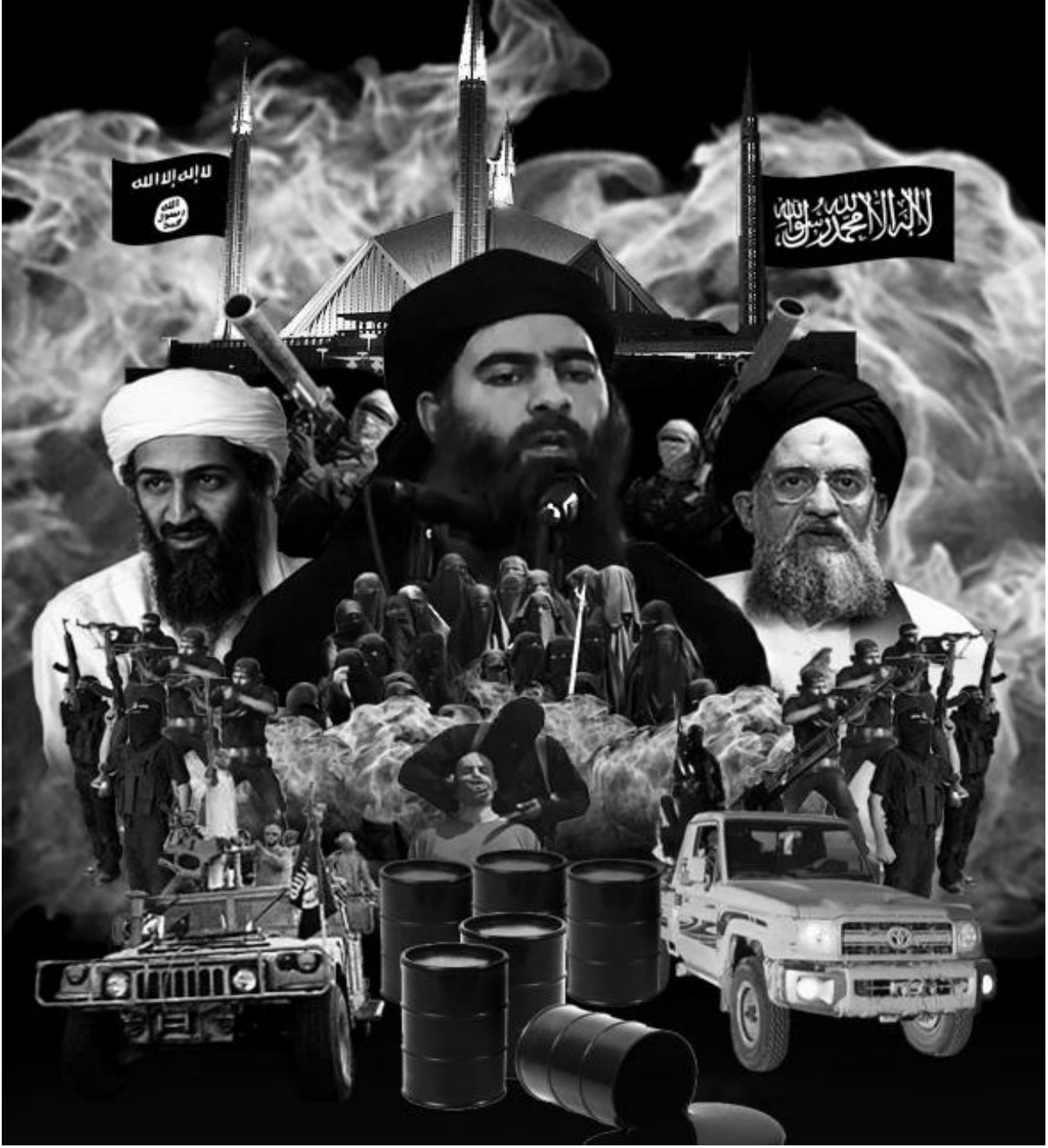
İslam'ın ruhu için yapılan bu savaş, rakip Orta Doğulu ve Asyalı güçleri birbirine düşürmektedir. İslam dünyasının son gerçek halifesinin bulunduğu Türkiye, inancın kutsal mekânlarına ev sahipliği yapan Suudi Arabistan, İslam dininin militan devletçi yorumunu yayan Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Vahhabiliğin daha yumuşak bir versiyonu ve siyasi İslam'a olan eğilimiyle Katar, diğer inançların yanı sıra dünyanın her yerindeki Müslüman olmayan merkez sağ güçlere de ulaşan ve insancıl ve çoğulcu İslam kavramını teşvik eden Endonezya, dini kendisini ılımlı İslam'ın yüzü olarak konumlandırmanın bir aracı olarak kullanan Fas ve rayından çıkmış devrimiyle Şii İran; İslam'ın ruhu için birbirleriyle büyük bir rekâbet içindedir.

Vahhabiliğin doğduğu yer olan Necid Çölü. Kaynak: Baptiste Marce

Nihai analizde bu savaşın açık bir kazananı olmayabilir. Yine de bu savaşın seyri İslam dininin; birbirleriyle rekabet halindeki bir veya daha fazla aşırı muhafazakâr görüş tarafından, siyasi yöneticilere mutlak itaat vaaz eden ve/veya dinsel kurumları devletin piyonlarına indirgeyen hangi devletçi inanç formu mertebesinde tanımlanacağını belirleyebilir. Bu rekabette aslında örtülü olan ise; Müslüman

dünyasında devlet ve din arasındaki ilişkinin derinliklerine kadar uzanan çok daha büyük bir tartışmadır.¹

Kaynak: THE WORLD

Bu tartışma, eğer olacaksa; devletin dinsel ahlakın uygulanmasında ve dinin; eğitim, yargı sistemleri ve siyasetteki yeri konusunda ne gibi bir rol oynaması gerektiği üzerinde odaklanmaktadır. Rakip devletlerin arasındaki dinsel yumuşak güç mücadelesi yoğunlaştıkça, özellikle daha otokratik ülkelerde, devlet ile dini birbirinden ayıran çizgiler daha da belirsiz hale gelmiştir. Bu mücadele, günümüze kadar üç İbrahimî dinden bir tanesinin gerçekten daha hoşgörülü ve çoğulcu bir

yorumunun ortaya çıkma olasılığı etkilemiştir ve gelecekte de etkilemeye devam edecektir.

Daha Rekabetçi Bir Mücadele

Müslüman dinsel yumuşak güç arayışının modern tarihine ilişkin bir araştırma, kademeli olarak birçok yeni oyuncunun dâhil olduğu, bu güne kadar görülenlerden çok daha rekabetçi bir mücadeleyi ortaya koymaktadır. Başlangıçta, 1960'lı yıllarda, Pakistan ve bir dereceye kadar da Batı Afrika'nın katkısıyla Suudiler, dünyanın en odaklanmış ve iyi finanse edilen devlet tarafından yönetilen, İslami kamu diplomasi kampanyası olarak ortaya çıkacak sistemin yapı taşlarını inşa ederken, oyun alanının aşağı yukarı tamamına sahiptir. O zamanlar Batılı güçler, Suudi Arabistan'ın muhafazakâr İslam'ı güçlendirme gayretini, komünizmi küresel bağlamda dizginleme çabasının bir parçası olarak görmektedir. Bugün gelinen noktada Suudilerin bu çabası; Sovyetler veya Amerikalıların yapmaya soyundukları her şeyi fazlasıyla aşmıştır.

İslam dininin en kutsal mekânları Suudi Arabistan'ın kontrolü altında bulunmaktadır. Kaynak: Al Jazeera

Özel sektör ve kültürel niteliklerine güvenebilecek Birleşik Devletler'in aksine Suudi krallığı, zorunlu olarak tepeden inmeci ve büyük ölçüde hükümet tarafından finanse edilen ve zaman içinde yaygın halk desteği alma konusunda başarılı olan bir girişim yürütmek zorunda kalmıştır. Büyük miktarda Suudi parası, Çin'den Avrasya, Afrika ve Amerika'ya uzanan ülkelerdeki şiddet yanlısı olmayan, aşırı muhafazakâr dinsel, kültürel ve medya kuruluşlarına gitmiştir. Bu Suudi cömertliğinin bazı alıcıları siyasi, diğerleri ise değildir. Bu cömert transferler çoğunlukla para olarak yapılmış ve

bağışlar, aktif işbirliği yapmasalar da hükümetlerin örtülü onay ve bilgileri dâhilinde yapılmıştır.

1979 İran devriminin ardından Suudi krallığının dinsel desteği artık sadece komünizmi dizginlemeye odaklı değildir ve Suudi uygulamaları, çeşitli Orta Doğu ülkelerinde vekillerin seçilerek kullanılması yoluyla, İran'ın dinsel yumuşak gücü sert güç ile birleştiren politikasını giderek daha fazla yansıtmaktadır. Suudilerin şiddet yanlısı gruplara yaptığı bağışların nadir erişilebilen halka açık makbuzları ve eski kirli para tahsildarları ile yapılan görüşmeler, krallığın seçilen ülkelerdeki şiddet yanlısı militanları belirli koşullara tepki olarak doğrudan finanse ettiğini göstermektedir. Bu ülkeler arasında; 1980'li yıllarda Sovyet karşıtı cihat sırasında Afganistan, Şii ve İran karşıtı militanları desteklemek için Pakistan, 1990'lı yıllarda Sırbistan'a karşı mücadele eden yabancı savaşçılara yardım ettiği Bosna-Hersek, Filistinliler, İslamcıların Bashar Assad rejimine karşı savaştığı Suriye, Şii karşıtı ayrılıkçı hareket ile yıkılan Irak ve etnik huzursuzluğu körüklemek amacıyla İran bulunmaktadır.

Suudi Arabistan Veliht Prensi “HIRSLI ÇOCUK” Muhammad bin Salman.

Para alıcılara çoğunlukla kuryelerle taşınmış veya işadamları, döviz tacirleri ve seçilen bankalar aracılığı ile kanalize edilmiştir. Pakistan'daki Şiilere saldırılar düzenleyen yasaklanmış şiddetli bir Şii karşıtı grup olan Sipah-e-Sahaba ve bu grubun halefleri ve uzantılarına yapılan bağışların makbuzları üzerinde, izlenmesi zor bir Suudi

bağışçısının ismi bulunmaktadır. Bütün bunlar; özel ve resmi finansman arasındaki ayrım çizgilerinin bulanık olduğunu göstermektedir.

Kuşkusuz, Suudi fonlarının büyüklüğü ve krallığın dinsel yumuşak güç diplomasisinin kapsamı Veliht Prens Muhammad bin Salman'ın iktidara gelmesiyle değişmiştir. Günümüzde Suudi çabalarının hedefi; krallığı ve İslam anlayışını içe dönük olmaktan ziyade hoşgörülü, ileriye ve dışa dönük olarak lanse etmektir. Suudi dinsel desteği, Dünya İslam Birliği (Râbitatu'l-Âlemi'l-İslâmî) Başkanı Mohamad bin Abdulkarim Al- Issa liderliğindeki 25 tanınmış Müslüman din adamından oluşan bir heyetin Polonya'daki Auschwitz Nazi toplama kampını ziyaret etmesi gibi gösterişli faaliyetlerle krallığa yeni kapılar açmayı da hedeflemektedir. Bir zamanlar Suudi krallığının dinsel aşırı muhafazakârlığı küresel çapta geliştirmesinin başlıca aracı olan Dünya İslam Birliği, bunun yanı sıra Yahudi ve Hıristiyan evanjelist topluluklarla da yakın bağlar kurmaktadır.

Gerçekte, Veliht Prens Muhammad, Dünya İslam Birliği'ni, muğlak bir ifadeyle tanımladığı ılımlı İslam kavramının bir propagandacısına dönüştürmüştür. Bunun yanı sıra Suudi Arabistan'ın dinsel dış finans desteklerinden elini çekmesiⁱⁱ krallığın rakipleri açısından bir fırsat yaratmıştır.

İngiliz ressam John Martin tarafından 1852 yılında yapılan ve Tanrı'nın insanların ahlaksız davranışları nedeniyle yok ettiği iki şehrin hikâyesini gösteren, "Sodom ve Gomora'nın Yıkımı" adlı tablosu. Kaynak: WIKIPEDIA COMMONS

Öte yandan krallık ve ötesinde sahadaki gerçekler tamamen farklı bir hikâye ortaya koymaktadır. New York ve Washington'da gerçekleştirilen 11 Eylül El Kaide saldırıları sonrasında başlayan süreçte okul kitapları, yavaş fakat emin adımlarla üstünlükçü ve ırkçı söylemlerden arındırılmaktadır. Ancak Birleşik Devletler Uluslararası Din Özgürlüğü Komisyonu 2020 raporunda; "son yıllarda görülen bazı ilerlemelere rağmen, Suudi ders kitaplarında Müslüman olmayanlara yönelik nefret ve şiddeti kışkırtan söylemlerde bazı geri dönüşler yaşandığı görülmektedir," ifadelerine yer verilmiştir.ⁱⁱⁱ

2019-2020 ders kitapları, Hıristiyanlar konusunda bazı sıra dışı gelişmeler göstermesine rağmen, ders kitapları hâlâ Hıristiyanlar ve Yahudilerin İslam dinini düşmanı olduğunu ve LGBTQI (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer, & Intersex Life – Lezbiyen, Eşcinsel, Çift Cinsiyetli, Cinsiyet Değiştiren, Değişken Cinsel Eğilimli & Erkeksi/Kadınsı Cinsiyet Özelliklerine Sahip) topluluk üyelerinin Sodom'dakiler gibi aynı şekilde öldürüleceklerini öğretmektedir.

Veliaht Prens Muhammad'ın dinsel hoşgörü ve dinler arasındaki diyalog çabalarını göstermelik kucaklaması, Yahudi ve Hıristiyan liderlerden çok daha fazla bir halk etkileşimi yaratmış, ancak halka açık gayrimüslim ibadetleri veya krallık sınırları içinde gayrimüslim ibadethaneleri yasağının kaldırılmasını sağlayamamıştır. Mekke ve Medine gibi kutsal mekânlara girişler, İslam tarihinin büyük bölümünde olduğu gibi Müslüman olmayanlar için hâlâ yasaktır. Müslüman olmayanların camilere giriş yasağı da hâlâ sürmektedir.

Suudi Arabistan'ın para akıttığı binlerce Pakistan medresesinden birinde Kuran okuyan çocuklar. Kaynak: IndiaTV

Suudi krallığı yurtdışındaki hayır amaçlı bağışlar konusunda katı düzenlemeler uygularken, kendi jeopolitik amaçlarına hizmet eden militanlara fon sağlaması ve bu fonların kaynağı, en iyimser görüşle hâlâ belirsizliğini korumaktadır. Militan Pakistanlı kirli para alıcıları, 2017 ve 2018 yıllarında verdikleri röportajlarda, Pakistan'ın İran ve Afganistan sınırlarında kümelenen aşırı muhafazakâr medreselere

aktarılan büyük miktarlardaki para transferlerini anlatmışlardır. Paraların Belucistan kökenli Suudi vatandaşları tarafından aktarıldığını ve Suudi hükümetinin örtülü onayı olduğuna inandıkları operasyonlarla, genellikle valizler içinde geldiğini ifade etmişlerdir. Yazar tarafından sorgulanan bir kirli para alıcısına göre paralar, Birleşik Devletler eski Ulusal Güvenlik Danışmanı John Bolton gibi ABD'li politikacıların etnik başkaldırıları destekleyerek^{iv} İran rejimini istikrarsızlaştırmayı önerdikleri bir dönemde yapılmıştır. O sıralarda, Suudi Arabistan da açık bir şekilde, benzer bir stratejiyi benimseyebileceği imasında bulunmaktadır.^v

Artık Türünün En İyisi Değil

İran'da gerçekleşen 1979 İslami Devrimi, Suudi dinsel yumuşak gücünün artık türünün en iyisi olmadığı anın sembolüdür. İran İslam Devrimi, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ve ötesini aşamalı olarak içine alan Suudi Arabistan-İran rekabetinde yeni bir aşama başlatmıştır. Dinsel yumuşak güç ve nüfuz için mücadele, rekâbetin ayrılmaz bir parçasıdır. Suudi Arabistan ve İran'ın dinsel yumuşak güç kavramları arasındaki belirgin fark da rekâbetin ayrılmaz bir parçasıdır.

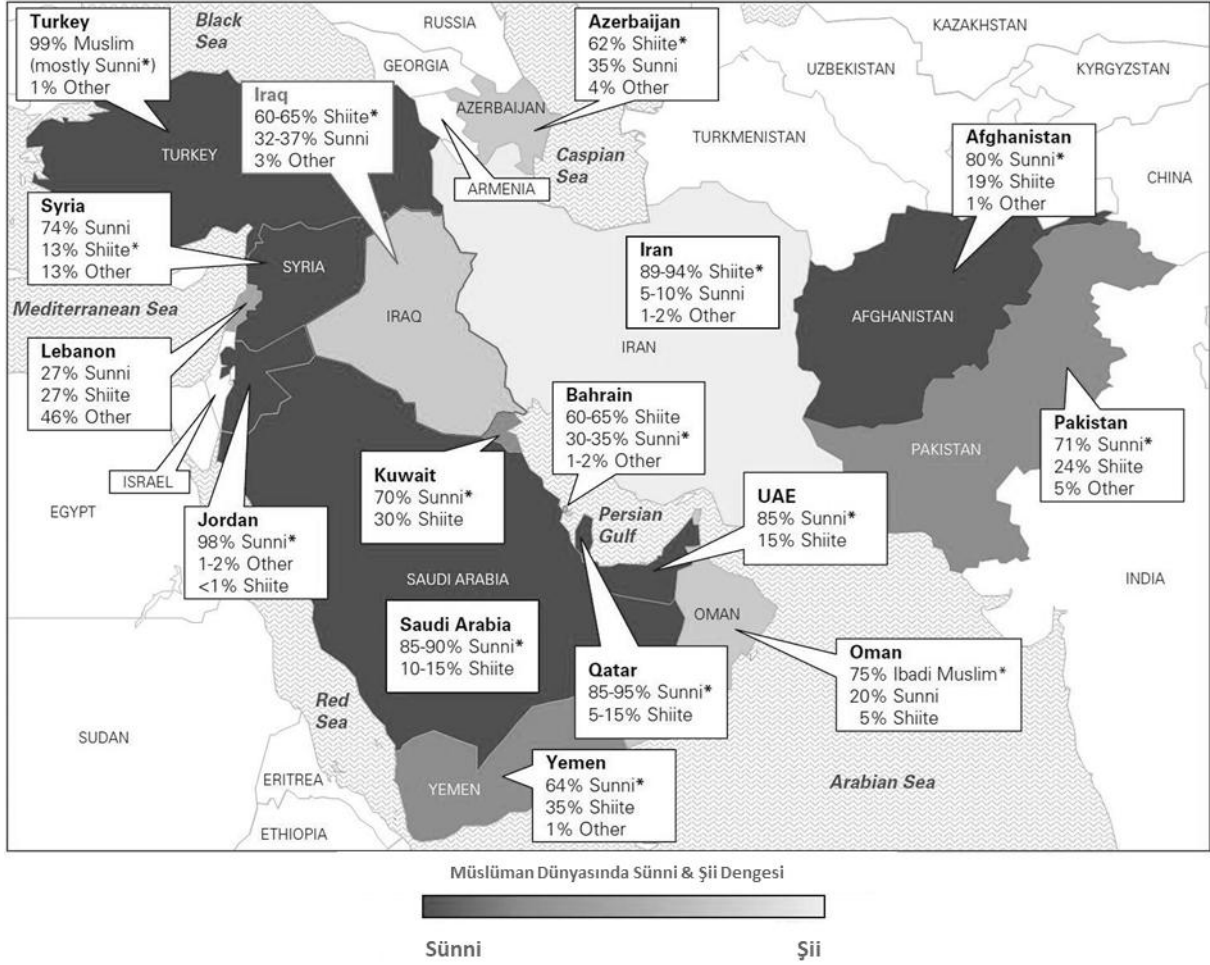
Kaynak: DW

Her ikisinin de mezhepsel özellikleri olmasına rağmen, Suudi Arabistan'ın odaklandığı asıl nokta dinsel ve teolojiktir, devrimci İran'ın ise doğası gereği açıkça siyasi ve paramiliterdir ve sert güç elde etmeye yöneliktir. İran'ın çeşitli Arap ülkelerindeki çabaları da dinsel saygınlık kazanmaktan çok Şii militan yetiştirme üzerine odaklanmıştır.

1980'li yıllarda Sünni Körfez ülkelerinin Irak Lideri Saddam Hüseyin'in savaş makinesini finanse ettiği İran-Irak Savaşı, İran'ın odak noktasını devrim ihracından

İran milliyetçiliğine daha fazla önem vermeye kaydirmiştir. İran bunun yanı sıra ülkenin ilk savunma hattını oluşturacak Şii milisleri eğitmeye de yönelmiştir.

Tahran'ın, bir zamanlar devrimci lider Ayatollah Ruhollah Khomeini'nin halefi olan Ayatollah Hussein-Ali Montazeri'nin evindeki geniş bir odada düzenli olarak bir araya gelen Bahreyn'in Kurtuluşu için İslami Cephe ve Ayatollah Ringo lakaplı oğlu Muhammad Montazeri'nin Lübnan ve Suriye'de Müslüman topraklarına özgürlük getirmeyi hedefleyen silahlı gruplara önem verdiği günler artık geçmişte kalmıştır.

Bir dönüm noktası olan bu kayış; İran'ı ve onun Orta Doğu, Pakistan ve Afganistan'daki Şii ve diğer grupları ve toplulukları desteklemesi ve kullanması dâhil dinsel stratejisini şekillendirmiştir. Bu yeni strateji; Suudi Arabistan'ın dünya genelindeki Müslüman topluluklara aşırı muhafazakâr, Şii karşıtı ve İran karşıtı bir inanç yorumu aşılama yönelik çabalarına karşı İran'ın yumuşak ve sert güç tepkisinin temelini oluşturmuştur. Güneydoğu Asya ve Batı Afrika gibi diğer yerlerde, İran'ın dinsel diplomasisinin itici gücü, Suudi çabalarının çoğu gibi öncelikle dinsel ve sosyal konulara odaklanmıştır.

Bu kayış; İran Irak ile savaş halindeyken, 1980 yılında İran parlamentosunda Tahran'daki ABD büyükelçiliğinin işgalinin faydaları konusunda ilk duygusal

tartışmaların yaşandığı dönemde açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Daha sonra cumhurbaşkanı olacak parlamento başkanı Hashemi Rafsanjani, o zamanlar İran siyasi hiyerarşisinde iki numara olan Ayatollah Muhammad Beheshti ve idam cezasını savunması nedeniyle “asan yargıç” diye bilinen baş hukukçu Ayetullah Sadık Khalqali gibi adamlar, İran’ın kendi toprakları ve devrimini savunmaya odaklanabilmesi maksadıyla; elçilik krizinin süratle çözülmesi yönündeki fikirlerini kabul ettirmekte başarısız olmuşlardır.

Tartışmalar, Tahran’ın Birleşik Devletler ve Körfez Devletlerinin İslami rejimi devirmeye çalıştığı algısından kaynaklanan; başlangıçta ideolojik bir rekabetten bugüne kadar süregelen bir jeopolitik kavgaya kayışın sinyalini vermektedir.

Giderek Karmaşıklaşan Savaş

İslam’ın ruhu için yapılan savaşın ilk aşaması büyük ölçüde, tartışmasız Suudi dinsel yumuşak güç kampanyası ile sınırlıdır ve ikinci aşama devrimci İran’ın ortaya çıkışıyla başlamıştır, üçüncü ve en son aşama; sadece yeni oyuncuların sahneye çıkmasından değil, rekabet içinde rekabeti gerektirmesinden dolayı da en karmaşık olanıdır.

Yemen Savaşının acımasızlığı. Kaynak: Taarifa

İslam’ın ruhu için yapılan savaşta yeni ortaya çıkan oyuncuların en başında BAE, Türkiye, Katar ve Endonezya gelmektedir. Bu yeni oyuncuların İslam’ın ruhu için yapılan savaşa dâhil olması; salt dinsel ve kültürel yumuşak güç ile milliyetçilik ve Müslüman toplumlarındaki özgürlükler, haklar ve tercih edilen siyasi sistemler dâhil değerler üzerindeki ayırıcı hatlar daha da bulanık bir hale gelmiştir.

Endonezya dışındaki bütün aktörlerin, İran'ın dinsel yumuşak gücü sert güçle birleştirme modelini benimsemesi ve kendi gündemlerini ilerletebilmek için vekil kullandıkları gerçeği göz önüne alındığında, üçüncü aşama oldukça karmaşıktır. Bu karmaşa; Suudi-BAE liderliğinde Yemen'de İran'a karşı sürdürülen savaşta, Libya'da süren iç savaşta BAE, Mısır ve Türkiye'nin muhalif taraflara olan desteğinde ve Türk ve Körfez Devletlerinin Suriye'deki savaşa müdahalesinde açıkça görülmektedir.

Üçüncü aşamada tanık olunan artan şiddet, birçok oyuncu tarafından benimsenen fırsatçılığı da gözler önüne sermektedir. Örneğin Suudi Arabistan, terörist bir organizasyon olarak tanınmasına rağmen^{vi} Müslüman Kardeşler ile uyumlu gruplarla ittifaklar kurma ve sürdürmeye isteklidir, ılımlı olduğunu iddia eden BAE ise, arkasında önemli sayıda Selefî savaşçı bulunan Libya'daki isyancı lider Khalifa Haftar'ı desteklemektedir.^{vii}

Morsî'yi destekleyen, "son derece demokrat görünümlü" taraftarları. Kaynak: Foreign Policy.

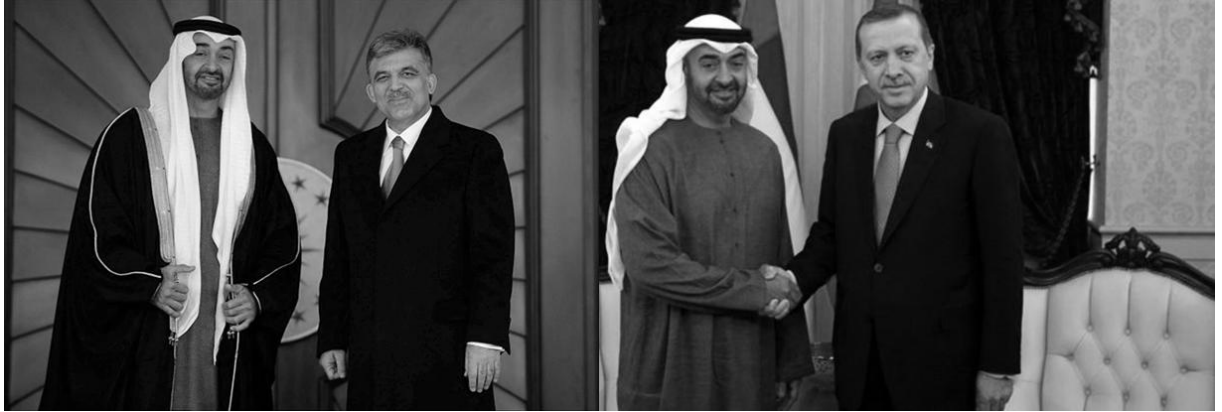
Mısır, Tunus, Libya ve Yemen'deki liderleri deviren popüler 2011 Arap isyanlarının bir sonucu olarak siyasi İslam'ın yeniden ortaya çıkması; Suudi Veliht Prensi Muhammad, Mısırlı generalden dönme cumhurbaşkanı Abdel Fattah Sisi ve BAE Veliht Prensi Muhammad bin Zayed gibi adamların en büyük korkularını körüklemiştir.

Arap Baharı ayaklanmaları bunun yanı sıra; 190 farklı ülkeden insanlara son teknoloji ve kozmopolit bir ev sahipliği yapmakla övünen BAE için bir fırsat

yaratmıştır. BAE, kendisini dinsel çeşitlilik ve dinler arası diyaloga saygı duyan, İslami ılımlılık ve hoşgörünün en ön saflarında yer alan, açık ve hoşgörülü bir toplum olarak lanse etmek için çok yönlü bir çaba göstermiştir.

Bin Zayed'in, Haftar'ın Libya'nın doğusundaki kalesi olan Bingazi'ye katı İslami hukuk sistemini dayatmaya çalışan Selefilere göz yumması; onların iktidardaki dünyevi hükümdara mutlak itaat vaaz eden aşırı muhafazakâr inanç koluyla olan ilişkisine dayanmaktadır. Bu göz yumma ve kabullenme ise bin Zayed'in Vahhabizm gibi İslam'ın aşırı muhafazakâr yorumlarına yönelik nedense müphem görüşüyle gelişmektedir.

Bin Zayed, 2005 yılında dönemin Birleşik Devletler Büyükelçisi James Jeffrey'e yaptığı bir konuşmada; Suudi Arabistan'ın dinsel liderleri için, o sıralarda Afganistan'da dağlık bir alanda saklandığına inanılan Osama bin Laden'e atıfta bulunarak, "dağlarda kovaladığımız birisi gibiler" benzetmesinde bulunmuştur.^{viii} Bin Zayed'in sırdaşı ve BAE'nin Washington Büyükelçisi Yusuf Otaiba; New York Times köşe yazarı Thomas Friedman'a 12 yıl sonra gönderdiği bir elektronik postada; "Abu Dhabi'nin Vahhabizm nedeniyle Suudi Arabistan ile 200 yıldır savaştığı" iddiasında bulunmuştur.^{ix}

BAE Veliht Prensi Muhammad bin Zayed, Abdullah Gül ve Recep Tayyip Erdoğan ile birlikte kameralara poz verirken.

Büyükelçi Yusuf Otabia bu yorumu, Birleşik Arap Emirlikleri'nin, Suudi dinsel diplomasisini baltalamak amacıyla, Çeçenistan'ın başkenti Grozny'de önde gelen Sünni Müslüman liderleri bir araya getiren ve Vahhabiliği etkin bir şekilde dışlayan bir toplantıya sponsor olmasından bir yıl sonra yapmıştır.^x Batılı yetkililer kamuoyuna açıkça yorum yapmaktan kaçınmışlar, fakat özel görüşmelerde BAE'nin; sosyal gerginlik ve aşırılık için bir üreme alanı sağladığından korktukları bir dünya görüşüyle yüzleşme çabalarını da övmüşlerdir.^{xi}

Bin Zayed, Suudi Arabistan Veliht Prensi Bin Salman'ın Vahhabiliğin keskin kenarlarını yontmasında ve BAE ile Suudi Arabistan'ın dinsel yumuşak güç çabalarını birbirine yaklaştırmasında kilit bir rol oynamıştır. İki ülke arasındaki bu uyum, yazar

Shadi Hamid'in siyasal olmayan siyasal İslam veya "siyasi İslam'da üçüncü eğilim" olarak adlandırdığı kavramın ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır.^{xii} Akademisyen Gregory Gause'nin ifadesiyle bu eğilim, devlet otoritesine sıkı sıkıya bağlıdır ve devletin hizmetindedir.^{xiii}

Bin Zayed'in çabaları meyvesini vermiştir. Ülkesini demir yumrukla yönetmesine rağmen, Bin Zayed kendisini hoşgörülü ve siyasetle ilgisi olmayan ve iktidardaki yöneticilere; çok sayıda Müslüman günlük yaşamlarında aldırış etmeseler dahi, kâfirler veya gâvurlar gibi inanç ile iç içe hale gelmiş modası geçmiş veya hoşgörüsüz kavramlara, köleliğe ve Müslüman üstünlüğüne değinmeden koşulsuz itaat vaaz eden devlet kontrollü bir İslam oluşturmayı başarmıştır.

İstanbul'da acımasızca katledilen gazeteci Cemal Kaşıkçı, söylentilere göre, öldürülmeden sadece dakikalar önce Suudi Arabistan Veliht Prensi ile görüşmüştür. Kaynak: Associated Press.

Paralarını verdiği Batılı lobicilerden oluşan ordular tarafından desteklenen başarısı, BAE'nin geniş çapta dinsel hoşgörülü, çoğulcu ve aydınlanmış bir toplum olarak algılanmasıyla kanıtlanmıştır. Bu algı, gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın 2018 yılında İstanbul'da öldürülmesi ve muhalifler ile potansiyel tehdit olarak görülen diğerlerinin tutuklanması ve işkence görmesi sonucu ortaya çıkan Salman ve Suudi Arabistan'ın itibar problemleriyle tam bir tezat oluşturmaktadır.

BAE, her ne kadar anayasası, kanunların İslam hukuku ile uyumlu olmasını gerektirse de kendisini laik bir devlet olarak lanse etmeyi başarıyla gerçekleştirmiştir. BAE liderleri bunları yaparken tehlikeli sulara yüzmektedir. BAE ile yakın bağları olan İslam âlimleri, bir televizyon röportajında Charlie Rose isimli sunucuya "görmek

istediğimiz daha laik, istikrarlı, müreffeh, yetkili, güçlü bir hükümettir” sözleri nedeniyle dine küfürle suçlanan BAE büyükelçisi Otabia’yı^{xiv} savunma ihtiyacı hissetmişlerdir.^{xv}

Eleştirileri engellemek isteyen BAE yönetimi; Otaiba’nın laiklik kavramına veya terimin sosyal bağlamına göre din ve devlet işlerinin ayrılmasını kastetmediğinde ısrar eden Moritanyalı filozof Abdullah Seyid Ould Abah’ı piyasaya sürmüştür. Suudi Arabistan, BAE ve bölgedeki diğer ülkeler bir dini destekleme ve kamusal alandaki rolünü sürdürme ve laikliğin gizli bir tezahürü olan ideolojik sömürden koruma konusunda isteklidirler.^{xvi}

Birleşik Arap Emirlikleri ve Arap Yarımadasını ziyaret eden ilk papa unvanını alan Papa Francis, ülkenin güçlü veliht Prensi Sheikh Mohammed bin Zayed Al Nahyan ile birlikte görülürken. Kaynak: ALJAZEERA.

BAE en önemli başarılarından birini; El-Ezher’in Büyük İmamı Ahmad Tayeb ile İnsan Kardeşliği Belgesini imzalayan Papa Francis’in ülkeye yaptığı ilk ziyaret ile elde etmiştir. Papa Francis, halka hitaben yaptığı ve Mısırlı yargıç ile onun merhum danışmanı hem BAE, hem de Mısır Cumhurbaşkanı Sisi’ye yakın olan Muhammad Abdel Salam’a bildiriye hazırladıkları için teşekkür ettiği konuşmasında, BAE’nin giderek artan nüfuzunu onaylamıştır. Abdel Salam, İnsan Kardeşliği Belgesi’ne El Ezher yerine BAE ve Mısır’ın damga vurmalarını sağlamıştır.

BAE’nin Dinsel Ekosisteminin Oluşturulması

BAE’nin güçlü Veliht Prensi Bin Zayed; “Karşı Devrimci” İslam’ın Birleşik Arap Emirlikleri versiyonunu güçlendirmek ve Müslüman Kardeşler ve diğer siyasi

İslam'ın diğer kollarıyla bağlantılı Katar destekli etkili gruplara karşı koymak maksadıyla; jeopolitik ve dinsel yapı taşlarını içeren çok yönlü bir saldırı başlatmıştır.

03 Temmuz 2013 tarihinde gerçekleştirdiği askeri darbeyle Mohamed Morsi'yi deviren ve darbeden sadece yedi yıl sonra harp akademisi öğrencilerine ancak kurşun geçirmeyen camın arkasından hitap edebilen Mısır Cumhurbaşkanı Abdel Fattah al-Sisi, BAE Veliht Prensi Muhammad bin Zayed Al Nahyan'ı ülkesine gelişinde İskenderiye kentindeki Borg El Arab Havalimanında karşılamıştır. 27 Mart 2019. Kaynak: Mısır Cumhurbaşkanlığı.

Bin Zayed, Müslüman Kardeşler üyesi olan ve Mısır'ın tarihinde gerçekleşen ilk ve tek serbest ve adil seçimi kazanan Muhammad Morsi'nin iktidardan uzaklaştırılmasını sağlayan askeri darbenin düzenlenmesine yardım ettiği 2013 yılında son noktayı koymuştur.^{xvii} 2017 yılında, siyasi İslam'ın payandası olmakla suçlanan Katar'ı zayıflatan BAE-Suudi Arabistan-Bahreyn-Mısır diplomatik ve ekonomik boykotunu düzenlemesi de bin Zayed'in dinsel yumuşak güç savaş mevzilerini daha da güçlendirmiştir.

BAE ile Katar arasında çıkan savaşlar, BAE'nin uluslararası toplum tarafından tanınan, Tripoli merkezli seçilmiş İslamcı Ulusal Mutabakat Hükümeti ile savaşan Libya'lıları finanse ettiği ve silahlandırdığı Libya gibi savaş alanlarında olduğu kadar ideoloji ve fikirler alanında da olmuştur.

BAE'nin güçlü Veliht Prensi Bin Zayed, kendi dinsel örgütlerini yaratması, BAE'li olmayan imamlar için Emirlik tarafından oluşturulan eğitim programlarını başlatması ve Mısır'daki askerî darbeden bir yıl sonra 1000 yıllık bir geçmişe kadar uzanan Kahire'deki El Ezher camii ve üniversite tesislerini ziyaret etmesiyle düşünsel

niyetlerinin sinyalini vermiştir. Bu ziyaret, BAE hükümdarının El Ezher'in ılımlı dili benimsemesi ve aşırılık ile fanatizme karşı koymasını yönlendirme kararlılığının altını çizmek için tasarlanmıştır.^{xviii}

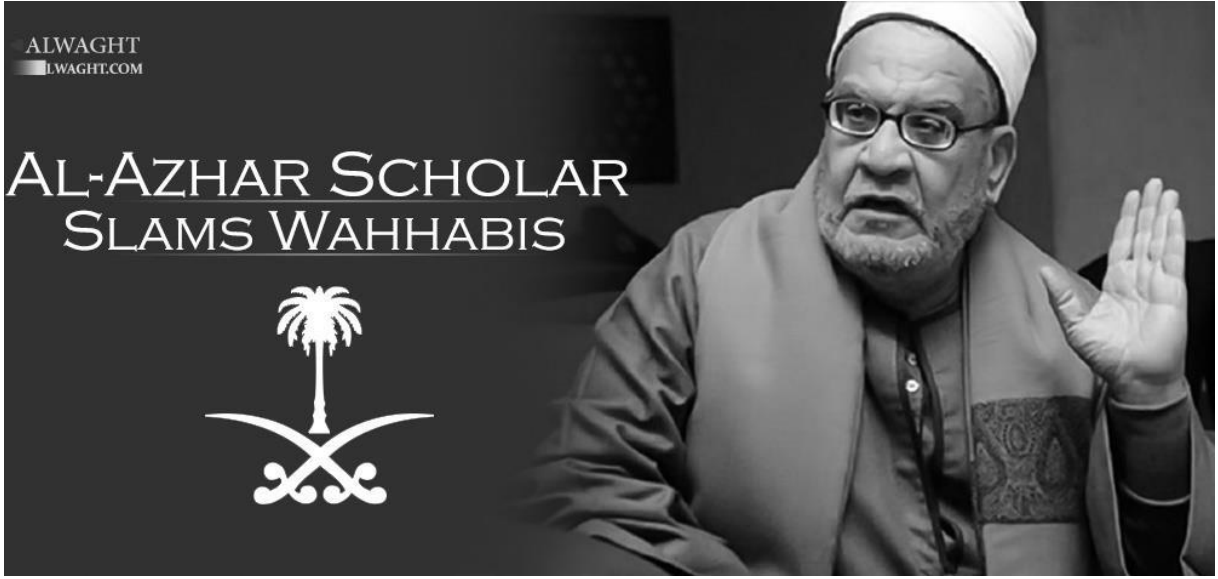
Emirliğin yeni eğitim programı BAE'yi, Müslüman din adamı eğitiminin en büyük sağlayıcısı olan Suudi Arabistan, Türkiye ve Fas ile direkt rekabetin içine sokmaktadır. BAE, binlerce Afganlı din adamının^{xix} eğitimini gerçekleştirerek ve benzer hizmetleri Hintli imamlara da sunma teklifiyle bu alanda ilk başarılarını elde etmiştir.^{xx}

Generalden dönme Sisi tarafından askeri darbeyle devrilen Mohamed Morsi (ortada gözlüklü), El Ezher Ulu Camii İmamı Ahmed El-Tayeb (sağdan ikinci) ve Mısır Müftüsü Ali Gomaa (soldan ikinci), başkent Kahire'deki El Ezher camisinde dua ederken. 17 Ağustos 2012. Kaynak: Mısır Cumhurbaşkanlığı.

BAE'nin dünyada giderek artan nüfuzu, Vahhabizmi etkin bir şekilde dışlayan, 2016 yılında icra edilen Grozny Konferansına katılan kişilerin listesine bakıldığında oldukça belirgindir. Konferansa katılanlar arasında; El Ezher Ulu Camii imamı Ahmed Tayeb, Mısırlı Baş müftü Shawki Allam, eski Mısır Baş müftüsü ve Sufi otoritesi Ali Gomaa, Mısır cumhurbaşkanı Sisi'nin sıkı bir destekçisi ve dinsel işler danışmanı Usama Azhari, Suriye Devlet Başkanı Bashar Assad'ın yakın sırdaşı Şam Müftüsü Abdul Fattah Bizm, nüfuzlu Yemenli din imamı Habib Ali Jifri, bin Zayed ile yakın bağlantısı olan Abu Dhabi merkezli İslami Tabah Vakfı başkanı, Hint baş müftüsü Sheikh Abubakr Ahmad ve Ürdünlü paydaşı Sheikh Abdul Karim Khasawneh gibi isimler bulunmaktadır.

El Ezher Ulu Camii imamı Ahmed Tayeb, atanmış ve maaşlı bir Mısırlı hükümet yetkilisi ve Sisi'nin askerî darbesini destekleyen diğer Mısırlı dinsel kişiliklerin katılması, BAE'nin onlarca yıldır Suudi aşırı muhafazakârlarının koruması altında olan El Ezher kurumuna sızması hakkında çok şeyler ifade etmektedir. Bin Tayeb, ılımlılığı ve hoşgörü öncülüğü nedeniyle Şeyh Zayed Kitap Ödülleri Yılın Kültürel İnsanı ödülünü kabul ettiği 2013 yılında değişikliğin sinyallerini vermiştir. El Ezher imamı Tayeb, güç durumdaki Mısır cumhurbaşkanı Morsi siyasi hayatı için mücadele ederken ve bin Zayed'in ülkesindeki Müslüman Kardeşler örgütünü ezdiği bir ortamda, hoşgörü ve diyalog ile sivil toplumun korunması kültürünü teşvik ettiği için alkışlanarak göklere çıkarılmıştır.^{xxi}

El Ezher Üniversitesi akademisyenlerinden Ahmed Karima, Vahhabileri ağır bir dille eleştirdiği ALWAGHT'a verdiği demeçte; Yemen Savaşında ölen Suudilerin şehit sayılmayacağını ifade etmiştir. Karima ayrıca; Grozny'de düzenlenen Sünni toplantısının amacının; Sünni İslam genel kavramına ışık tutmak olduğunu ve sadece kendilerini Sünni olarak gören Vahhabilerden Sünni adını almak olduğunu da ifade etmiştir. Sünni akademisyen son olarak da El-Ezher Üniversitesinin akademik çeşitliliği nedeniyle diğer İslami düşünceleri dışlamayı reddettiğini ve Şii ve Zeydilere saygı duyduklarını ve onları da Müslüman olarak gördüklerini dile getirmiştir. Kaynak: ALWAGHT.

Grozny Konferansı, 2014 yılında kurulan BAE merkezli bir grup olan ve Selefi olmayan birçok insan tarafından Suudi bağışlarıyla gasp edildiği iddia edilen, İslami söylemlere hükmetmeyi hedefleyen Yaşlılar Konseyi'nin sponsorluğunu yapan Tabah Vakfı ile ortaklaşa düzenlenmiştir. Yaşlılar Konseyi, BAE tarafından finanse edilen diğer bir organizasyon olan Müslüman Toplumlarında Barışı Teşvik Forumu gibi, dünyanın en önde gelen ve tartışmalı Müslüman ilahiyatçılarından biri olan ve birçok insan tarafından Müslüman Kardeşler'in ruhani lideri olarak görülen Yusuf Qaradawi'nin başkanlık ettiği Doha merkezli Uluslararası Müslüman Âlimler Birliği'ne (IUMS – International Union of Muslim Scholars) karşı koymak için

oluşturulmuştur. (ÇN: Kuran'ı 10 yaşında ezberleyen Al-Qaradawi, İslam Şeriat İlkeleri Fakültesinden 1953 yılında birincilikle mezun olmuştur. 120'den fazla kitap yazan Qaradawi, İslam ilmine katkılarında dolayı sekiz uluslararası ödül kazanmıştır. Zalim Mısır rejimi yüzünden yıllarca Katar'da sürgünde yaşayan Qaradawi, Suudi Arabistan yetkilileri tarafından da terörist olarak nitelendirilmiştir. Qaradawi'nin kızı da Mısır'da bir yıldan fazla hücre hapsinde tutulmuştur).

Tabah Vakfına Suudi merkezli Moritanyalı siyasetçi ve İslam âlimi Abdullah bin Bayyah'ın yanı sıra El Ezher Ulu Camii imamı Ahmed Tayeb başkanlık etmektedir. BAE destekli bu grubu kurmadan önce bin Bayyah, Avrupalı Müslümanlara dini fikirlerin yayılması yoluyla rehberlik etmesi için oluşturulan, Qaradawi'nin Avrupa Fetva ve Araştırma Merkezinin başkan yardımcılığı görevini yürütmektedir. Bin Bayyah bunun yanı sıra dinsel fikirlerin (fetva) verilmesini denetleyen ve imamları eğiten ve lisans veren Emirlik Fetva Konseyine de başkanlık etmektedir.

Mark Hanson (Hamza Yusuf). Kaynak: Quran School

İslam âlimi Bin Bayyah'ın yanı sıra; Müslümanlığı seçen Amerikalı Hamza Yusuf ve eski Libya BAE Büyükelçisi Aref Ali Nayed dâhil geçmişte Müslüman Kardeşler ve/veya siyasi İslam ile bağları olan diğer önde gelen gelenekçiler, Müslüman Kardeşler ve cihatçı ideolojinin İslam'ın aşırı muhafazakâr kollarının uzantıları olduğu iddiasında ortak bir zemin bulmuşlardır. BAE'nin konumunun; Mısırlı cumhurbaşkanları Gamal Abdel Nasser, Anwar Sadat ve Hosni Mubarak'ın Müslüman Kardeşler ve Vahhabiliğe karşı koymak için kullandıkları, El-Ezher ve Müslüman Kardeşler arasında onlarca yıldır sürmekte olan düşmanlığa dayandığını görmüşlerdir.

Mark Hanson olarak dünyaya gelen ve İslam dinine geçen Bin Bayyah'ın öğrencisi Yusuf Hamza, yaygın olarak en etkili ve karizmatik Batılı İslam hatiplerinden biri olarak görülmektedir. İslam bilgini, girişimci ve bir zamanlar popüler 2011 yılı Arap Baharı isyanlarının destekçisi eski Libya BAE Büyükelçisi Aref Ali Nayed, 2009 yılında kurduğu Kalam Araştırma & Medya Müslüman düşünce kuruluşunu Dubai'ye taşımış ve BAE'nin stratejisiyle uyumlu hale getirmiştir.

BBC Arapça'ya verdiği bir demeçte Nayed; “Bütün bölgenin aslında bir kimlik krizi yaşadığına inanıyorum. Biz kimiz? Ve dinimiz olarak kabul ettiğimiz İslam nedir? Bu varoluşsal bir soru ve büyük bir mücadele sürmektedir. Bölgede bir bütün olarak İslam kılığına bürünmüş bir faşizm olduğuna ve bunun gerçek İslam ile hiçbir bağlantısı olmadığına inanıyorum. Açık konuşayım: Müslüman Kardeşler'i destekleyen ülkeler var ve Müslüman Kardeşler'e karşı mücadeleyi sürdüren ülkeler var. Bunun bölgesel bir savaş olduğunu inkâr etmiyoruz” ifadelerini kullanmıştır.^{xxii}

Machiavelli'nin din kavramını, bir prensin elindeki güçlü bir araç olarak benimseyen, aralarında bin Zayed ve Dışişleri Bakanı Abdullah bin Zayed Nahyan'ın da bulunduğu Abu Dhabi'nin iktidardaki ailesinin üyeleri, 2013 yılının başlarında bin Bayyah ile kur yapmaya başlamıştır. Morsi'nin devrildiği aynı ay içinde de imamı Birleşik Arap Emirlikleri'ne davet etmişlerdir.^{xxiii}

İslam bilgini, girişimci ve bir zamanlar popüler 2011 yılı Arap Baharı isyanlarının destekçisi eski Libya BAE Büyükelçisi Aref Al-Nayed (solda), Birleşik Arap Emirlikleri'nin güçlü Veliht Prensi Muhammad bin Zayed Al Nahyan (ortada) ve Libya'nın isyancı generali Khalifa Haftar (sağda). Kaynak: Libyan Express.

Üç ay sonra Yusuf Qaradawi'nin başkanlık ettiği Doha merkezli Uluslararası Müslüman Âlimler Birliği'ne; Morsi'nin devrilmesine şiddetle karşı çıktığı ve Mısır askerî yönetiminin Müslüman Kardeşler'e yönelik acımasız baskılarını kınadığı bir mektup yazan bin Bayyah, “Müslümanlar arasında reform ve uzlaşmaya yönelik üstlenmeye çalıştığım mütevazı rol, Uluslararası Müslüman Âlimler Birliği'ndeki pozisyonumla pek uyuşmuyor” ifadeleriyle gruptan istifa ettiğini yazmıştır.^{xxiv} Bin Bayyah, BAE liderlerine Katar destekli İslamcı gruplarla ilişkisini sonlandırdığını

göstermek için yazdığı mektubu yayınlamıştır. Bin Bayyah o zamandan beri BAE yönetimi adına konuştuğunu ilan etmiş durumdadır.^{xxv}

BAE Veliaht Prensi bin Zayed'in Bin Bayyah ile bir araya gelmesinin nedeni; BAE'nin Yemen ve Libya gibi ülkelerde sert güç kullanmasını haklı göstermek için dinsel yumuşak güce ihtiyaç duyduğunun farkına varmasıdır. Veliaht prensin, bir İslam bilgini olan Usaama Azami'nin "karşı devrimci İslam'ın en önemli âlimi" olarak adlandırdığı bin Bayyah'ı^{xxvi} konumlandırmasındaki zamanlama pek de tesadüfi değildir. Bu konumlandırma; çok daha üretken ve medyaya aşina olan doksanlı yaşlardaki Qaradawi'nin artık kamusal yaşamdan kademeli olarak çekildiği bir anda gerçekleşmiştir.

Azami, BAE'nin entelektüel argümanından ziyade finansal ve siyasi nüfuzunun Birleşik Arap Emirlikleri'nin dinsel yumuşak güç mücadelesinde ne derece başarılı olacağını belirleyeceğini ileri sürmektedir:

Bin Bayyah ve BAE tarafından geliştirilen ve desteklenen karşı devrimci İslami siyasi düşünce, mutlak varlığının hassas bir şekilde otokratik himayenin sürekliliğine dayandığı anlamına gelen bazı temel yapısal sorunlardan muzdariptir. Bağımsızlığının olmaması; karşı devrimci Körfez otokrasilerinden daha özgür toplumlarda mümkün olabilecek bir siyasi modernite ile nispeten engelsiz bir bağlantının organik ürünü olmadığı anlamına gelmektedir.^{xxvii}

BAE destekli din adamlarının İngiliz Müslüman akademisyeni Yahya Birt, sponsorlarını yönlendirme ihtiyaçlarının bazen sahadaki gerçeklerle çeliştiğini ileri sürmektedir:

Orta Doğu'daki ulema açısından hükümet himayesi altında olmanın bedeli yüksektir. Genel olarak; demokrasi, çoğulculuk ve Batılı gözlemciler için azınlık haklarından bahsederken, ülke içinde otokrasiyi açıkça desteklemek veya sessizliklerini korumak zorundadırlar. Peki, bu Barışa Katkı Forumu gibi projelerde BAE'nin yumuşak güç boyutunda ne anlama gelmektedir? Dışarıdan bakıldığında Barışa Katkı Forumu; barış, azınlık hakları ve Arap ve Müslüman dünyasında vatandaşlık fikirlerine katkılarıyla yeterince iyi görünmektedir, fakat ne pahasına? BAE'nin insan haklarını ihlal ettiğine yönelik bir eleştiri imkânsız görünmektedir.^{xxviii}

Geçmişteki İmparatorluk İhtişamına Duyulan Özlem

Görünürde oldukça çekici halkla ilişkiler yaklaşımı, Birleşik Arap Emirlikleri'ne; Suudi Vahhabizmi kadar Türkiye ve Katar ile olan rekabetinde de büyük bir avantaj sağlamaktadır. Suudi Arabistan; aşırı kibir ve algılanan liderlik hakkı iddialarıyla, iyice büyüyen kötü insan hakları sicilinden kurtulmaya çalışan tutucu, aşırı muhafazakâr ve gizemli krallık imajıyla aksamaktadır. Türkiye'nin dinsel yumuşak

güç dürtülerinin arkasında ise geçmişteki imparatorluk ihtişamına duyulan özlemi yansıtan ham bir milliyetçilik duygusu bulunmaktadır.

Altı minaresiyle Türkiye'nin en büyük camisi olan ve 2019 yılında açılışı yapılan İstanbul Çamlıca Camii, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın hırslarını sembolize etmektedir. Çamlıca Camisinin açılışından bir yıl sonra, 1,500 yıllık eski bir kilise olan Hagia Sophia'nın (İlahî Bilgelik) müze statüsünden Müslüman ibadethanesine (Ayasofya-i Kebîr Câmî-i Şerîfi) dönüştürülmesi de Erdoğan'ın hırslarının simgesidir.

Minareler süngü, kubbeler miğfer; camiler kışlamız, müminler asker.' Bu şiir... 'Bir şey beni sindiremez; Gökler, yerler açılrsa, üzerimize tufanlar, yanardağlar saçılrsa; Biz oyuz ki; imanıyla övündüğümüz ecdadımız, titretici şeylere hiçbir gün diz çökmemiş; zaferlerin tapusu, Anadolu'nun tapusu, Malazgirt'ten ta Çanakkale'ye imanın geçilmez kalesine kadar ecdadımızı zaferden zafere koşturan bu birliktir, bu beraberliktir. Recep Tayyip Erdoğan.

Hagia Sophia kilisesini, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkıntularından kurduğu devletin Batı ile uyumunu vurgulamak için müzeye çeviren modern Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Gazi Mareşal Mustafa Kemal Atatürk'ün aksine Türk Tipi Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, eski imparatorluk topraklarında ve ötesinde, camilere ve Müslüman cemaatlere bir destek kampanyası başlatmıştır.

Recep Tayyip Erdoğan bu hamleleri yaparken, görkemli camiler yaparak arkalarında miras bırakmak isteyen Osmanlı padişahlarının izinden gitmektedir. Çamlıca Camii ve Hagia Sophia hamleleriyle Erdoğan, dünyanın her yerindeki Müslümanları korumaya istekli ve muktedir olduğunu göstererek, ülkesini İslami dünyanın lideri olarak konumlandırma niyetinin sinyallerini vermektedir. Onun bu dünya görüşü; bir zamanlar Erdoğan'ın başbakanlık ve dışişleri bakanlığını yapan ve Türkiye'nin coğrafik konumu, tarihi ile dinsel ve kültürel kurumlarının ona bölgesel bir hegemonya yetkisi verdiğini iddia eden Prof. Ahmet Davutoğlu tarafından şekillendirilmiştir.^{xxix}

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, din işlerinden sorumlu Diyanet İşleri Başkanlığı'na dış ve yardım politikalarında kilit bir rol vererek, jeopolitik stratejisinde dinsel yumuşak güce verdiği önemi göstermiştir. Modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mareşal Mustafa Kemal Atatürk tarafından 1924 yılında, laikliği destekleyen devletçi bir ılımlı İslam modelini yaymak amacıyla kurulan başkanlığa, kendi siyasal İslam versiyonunu aşılamıştır.

Erdoğan; tıpkı İran ve şimdilerde de BAE'nin sert gücü dinsel yumuşak güçle harmanlaması gibi; Suriye, Irak ve Libya'daki askerî maceralarını meşrulaştırmak amacıyla Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan faydalanmıştır.^{xxx} Diyanet İşleri Başkanlığı, Türk cumhurbaşkanının maceralarını meşrulaştırmak amacıyla; yurt içi ve dışındaki imamlara düzenli olarak Kuran ayetleri, Fetih Suresi veya Fetih Ayetini okumaları talimatını vermektedir.

Fetih Suresi; zafer ve fethin yanı sıra, Allah'ın Hz. Muhammed ve takipçilerine verdiği lütuf mesajını iletmektedir. Fetih Suresinde; daha fazla mümin ve Allah yolunda cihat edenlerin dünyevi hatalarının bağışlanacağı vaat edilmektedir.

Recep Tayyip Erdoğan tarafından 03 Mayıs 2019 tarihinde açılan, İstanbul kentinin her yerinden görülebilen, aynı anda **63,000** kişinin (halı serili alanda sadece 25,000) namaz kılabilirdiği, aynı anda **sekiz cenaze namazının** kılınabildiği, **altı minaresinin imanın altı şartını**, 72 metre yükseklikteki ana kubbesinin İstanbul'da yaşayan **72 milleti** (yetmiş iki mi yoksa yetmiş iki buçuk mu? Lütfen **ASSAS** (!) olalım), **34** metrelik kubbe çapının İstanbul kentinin trafik plaka kodunu temsil ettiği (Atatürk değiştirmeseydi İstanbul'un adı Konstantinopol olarak kalacak ve plak kodu da Kocaeli'nin yerine 41 olacaktı), dünyanın en büyük alemine (Yükseklik: 07,7 metre, Ağırlık: 4,5 ton) sahip olan Türkiye'nin en büyük Büyük Çamlıca Camii. İlk ezan 07 Mart 2019 tarihinde okunmuştur. (Not: Sadece 3,500 kapasiteli kapalı otopark alanı mevcuttur). İbadete açıldığı ilk gün sabah namazına Türkiye'nin **SON BAŞBAKANI**, o günlerde İstanbul Büyükşehir Belediye başkan adayı Binali Yıldırım da katılmış ve namaz çıkışında bir konuşma yaparak emeği geçenlere teşekkür etmiştir. Bu arada altı minareden dördü Malazgirt Zaferine ithafen 107,1 metre yüksekliğinde (Malazgirt Zaferi 1071 tarihinde kazanılmıştır) yapılmıştır. Diğer iki minarenin neden 90 metre yükseklikte inşa edildiği ise bilinmemektedir. Bu arada caminin kubbe altındaki dört ayrı bölümünde yer alan aslan göğüslerine **ARAPÇA** lisanında: “**Ey ihtiyaçları gideren**”, “**Dualara icabet eden**”, “**Sesleri duyan**”, “**Dualarımızı kabul et**” sözleri yazılmıştır. (Vikipedi verilerine göre; Türkiye'de Arapça bilenlerin oranı sadece %2,38 olduğundan, aslan göğüslerine bu ifadelerin Arapça yazılma nedeni anlaşılammıştır). Bu arada Diyanet İşleri Başkanlığı'nın, İspanyolca konuşulan Arjantin ülkesinde, **ARAPÇA** inen Kuran'ı neden **İSPANYOLCA** lisanında dağıttığına da hiçbir anlam verilememiştir.

Camilerin inşa edilmesi ve imam, dini danışman ve siyasi komiser olarak görev yapan Diyanet personelinin yurt dışına gönderilmesi, nüfuz oluşturmayı hedefleyen çok yönlü Türk stratejisinin önemli bileşenleri olmuştur. Bu strateji ayrıca; kalkınma ve insani yardım, altyapı finansman ve inşası, özel sektör yatırımları ve üniversitelerin açılmasını da içermektedir.

Dinsel yumuşak güç ve yardımların bir bütün halinde kullanılması Türkiye'ye, belki de 1 milyar ABD doları tutarındaki yardımın Diyanet İşleri Başkanlığı ve diğer Sivil Toplum Kuruluşları kanalıyla başkent Mogadişu'daki Recep Tayyip Erdoğan Hastanesinin^{xxxii} ve Türkiye'nin en önemli dış askeri üssünün yapımının finanse edildiği Somali kadar fayda sağlamamıştır.^{xxxiii} Somali ülkesi, Ankara'yı; Orta Doğulu, Avrasyalı ve Afrikalı önemli bir oyuncu olarak konumlandırmak için tasarlanmış bir politikanın parçası olan; diplomatik, ekonomik ve kültürel bir girişimlerin en doğu ucunda yer almaktadır.

Türk bağışlarından faydalananların çoğu kez ödemek zorunda kaldıkları bedel ise Türk yetkililerin, devlet içinde devlet kurmak (**PARALEL DEVLET**) ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin desteğiyle Erdoğan'ı devirmeyi hedefleyen 2016 yılındaki başarısız askeri darbeyi yönetmekle suçladıkları, bir zamanlar Erdoğan'ın müttefiki olan sürgündeki imam Fethullah Gülen tarafından işletilen okulları devretmek olmuştur. Bağışlardan faydalananlar, genellikle şüpheli Gülen takipçilerini iade etmek ve Türk istihbarat ajanlarının sürgündeki imamın sözde takipçilerini kaçırp Türkiye'ye götürmelerini görmezden gelmek zorunda kalmışlardır.^{xxxiii}

Türkiye'nin dinsel yumuşak güç arayışı, Erdoğan'ın Türk kimliğini defalarca esasen Osmanlı olarak tanımlamasıyla, 2016 yılındaki başarısız askerî darbe girişiminin ardından hız kazanmıştır. Erdoğan'ın bakış açısına göre bu kimlik Türkiye'yi, bir zamanlar Osmanlı toprağı olan günümüzün 45 modern devletinden başlayarak, dünyanın her yerindeki Müslümanları korumaya zorlayan bir kimliktir. Örneğin Erdoğan, Gazze Şeridi'ni kontrolü altında bulunduran İslamcı grup Hamas'ın yanı sıra Filistin'in milliyetçi özlemlerini ve Müslüman oldukları için Kosova'nın bağımsızlık mücadelesini desteklemektedir.

Erdoğan, Türkiye'nin İslami kimliğini Osmanlı geçmişiyle kökleştiren ilk Türk lider değildir. 1980'lerde ve 1990'lı yılların başında Türkiye'yi ihracata dayalı bir serbest

piyasa ekonomisine giden rotaya oturtan Turgut Özal da Türkiye'nin İslami kimliğini Osmanlı geçmişine kadar götürmüştür. Üstelik Özal, cumhurbaşkanı olarak aynı zamanda Sovyetler Birliği sonrası dönemde Orta Asya'ya açılımın öncülüğünü yapmış ve Türkiye'nin Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki yatırımlarını teşvik etmiştir. Ancak Türkiye'nin Batı ile olan bağlarını zayıflatmaktan daima kaçınmıştır. Erdoğan'ın müdahalesi ise Türkiye'yi Kemalist geçmişinden kopararak, İslam'ı değişen Türk eğitim ve sosyal hayatının merkezine bir din ve temel medeniyet olarak koyması ve ülkeyi uluslararası sahnede konumlandırmasıdır.

Halil Turgut Özal (13 Ekim 1927–17 Nisan 1993), Türk bürokrat, siyasetçi, mühendis ve devlet adamı. 20 Mayıs 1983 tarihinde Anavatan Partisini kurmuştur. 13 Aralık 1983 tarihinde kurduğu hükümetle 1980'li yıllara damga vurmuştur. Kenan Evren'in yerine 31 Ekim 1989 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin sekizinci cumhurbaşkanı seçilmiştir. Siyasi kavgadan uzak dört farklı eğilimi birleştirmeyi hedeflemiştir.

Eski Dünya Bankası çalışanı Özal, Türk İslamcılığının daha kozmopolit bir ifadesi ise, Erdoğan, daha özel, Batı karşıtı bir eğilime doğru dümen kırmıştır. Özal, Türkiye'yi güçlendiren Batılılaşmayı benimsemiştir. Erdoğan ise devleti dini meşruiyetten yoksun bıraktığı, tarihsel sürekliliği bozduğu ve sığ bir kimlik oluşturduğu gerekçeleriyle Batılılaşmayı reddetmiştir.

Bu strateji ona kâr sağlamıştır. 2017 yılında, 12 Orta Doğu ülkesinde yapılan bir kamuoyu araştırmasında Erdoğan en güvenilir bölgesel lider olarak ortaya çıkmıştır. Ankete katılanların %40'ı, her ne kadar İslam âlimi olmasa da Erdoğan'ı dinsel bir otorite olarak kabul etmiştir.^{xxxiv}

Erdoğan'ın bir zamanlar müttefik olduğu Fethullah Gülen ile ayrı düşmesi ve Türk-Suudi ilişkilerinin kötüleşmesindeki (başlangıçta Türkiye'nin başarısız askeri darbeye

Körfez desteğine yönelik şüpheleri ve 2018 yılında İstanbul'da gerçekleşen Kaşıkçı cinayetinin sonucu olarak) ironi ise; hem asker'i darbeyi organize etmekle suçlanan sürgündeki Türk imamın hem de İstanbul'da vahşice öldürülen Suudi gazetecinin, Müslüman Kardeşler bağlantılı Suudi destekli organizasyonlarda yetiştirilmiş olmasıdır.

“BİTSİN BU HASRET- Recep Tayyip Erdoğan”. *“Siz bakmayın tribünlerdeki on binlerce ahmağın bu çağrıyla ayakta alkışlamalarına... 2010 yılında başlayan çatışmayı görenler, bu çağrının zerre kadar muhabbet taşımadığını, bu çağrının Fetullah Gülen'i çok fena köşeye sıkıştırdığını ve çatışmayı daha da alevlendirdiğini, bu çağrının bir siyasi dehanın manevrası olduğunu bilirler. - AKP Milletvekili Aydın Ünal.”*

Fethullah Gülen, 1960'lı yıllarda Suudi Arabistan'la bağlantısı olan İslamcı eğilimli bir Soğuk Savaş dönemi Türk grubu olan Komünizmle Mücadele Derneklerinin Erzurum şubesinin kuruluşunda kilit bir rol oynamıştır.^{xxxv} Recep Tayyip Erdoğan, eski Türkiye Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, eski TBMM sözcüsü İbrahim Karataş ve daha birçokları, Türkiye'de Dünya İslam Birliği'ni temsil eden Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) üyeleri olarak milliyetçi ve İslamcı siyasette şekillenmişlerdir.^{xxxvi}

Türkiye; Balkanlar, Orta Asya ve Avrupa'da rakiplerine karşı avantajlı bir durumdadır. Yüzyıllar süren Osmanlı idaresinin yanı sıra gönüllü ve zorunlu göçler yakın etnik ve aile bağları doğurmuştur. Milyonlarca Türk Balkan kökenleriyle gurur duymaktadır. İstanbul semtleri, parkları ve ormanlarının isimleri Balkanların Osmanlı tarihini yansıtmaktadır. Orta Asyalılar kendilerini Türk olarak tanımlar, Türk dillerini konuşurlar ve Türklerle birçok kültürel özellikleri paylaşırlar.

Avrupa'da ise Türk görevliler, Türklerle Kürtler arasındaki fay hatları, Türk hükümetinin Kürt siyasi emellerini bastırmasının aksine derinlere kadar uzanıyor olsa da genellikle büyük ve iyi entegre olmuş diaspora topluluklarının itibarından faydalanmaktadır.

Türkiye'nin en zayıf noktası ise; yansıttığı Osmanlı tarzı imparatorluk tarihini yanlış okuması olabilir. Bir diğer ironi olarak Erdoğan, kendisini hem Müslüman hem de Avrupalı olarak algılayan, pragmatik ve laikliğin bazı yönlerine ters düşmeyen bir imparatorluktan ziyade, dinsel olarak yönlendirilen bir imparatorluk olarak gören Kemalist bir Osmanlı vizyonunu benimsemiştir. Türk bilim insanı Soner Çağaptay'ın ifadeleriyle bu yanlış okuma; "tarih dışı, siyasal İslam odaklı ve çoğu zaman küçük gören bir dış politika karışımı" ortaya çıkarmış ve Türkiye'nin yumuşak güç stratejisini etkilemiştir.^{xxxvii}

Solda; "Eğer Abdülhamid, Ayasofya'yı müze yapmak karşılığında bütün dünya hazinelerini kendisine vereceklerini söyleselerdi nefretle reddeder, devletini ve hayatını almakla tehdit etselerdi son damla kanına kadar akıtmaktan çekinmezdi" diyen, M. Hakkı Akın'a göre MTTB'nin fikir mimarı olan Necip Fazıl Kısakürek. Sağda ise; Kısakürek tarafından "Ulu Hakan" olarak nitelendirilen, 31 Ağustos 1876-27 Nisan 1909 tarihleri arasında 34'üncü Osmanlı padişahı olarak görev yapan II. Abdülhamid. Osmanlı tarihinde rejime karşı yapılan ilk gerici isyan olan 31 Mart Vakası sonrasında tahttan indirilmiş, sürgün olarak Selanik'e gönderilmiş, bu kentin Yunanistan'a kaybedilmesi sonrasında ise ölene kadar yaşadığı Beylerbeyi Sarayına kapatılmıştır. Fotoğraf: Yeni Şafak.

Türkiye, kendisini Malezya'nın yanında, Myanmar'daki Rohingya gibi zor durumda olan Müslüman toplulukların haklarının savunucusu olarak dinsel yumuşak güç iddiasını desteklemeye çalışmıştır. Bununla birlikte; Türkiye'nin Müslüman mazlumların savunucusu olma yönündeki iddiası, Çin'in kuzeybatısındaki Sincan özerk bölgesindeki Müslüman Türklere yönelik acımasız baskıları birkaç uyarıyla geçiştirerek kınamayı reddetmesiyle sorgulanır bir hale gelmiştir.

Türkiye'nin kendisini Müslüman dünyanın lideri olarak lanse edebilmesi için mükemmel fırsat; Körfez ülkelerinin, Washington'un Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak resmen tanınması ve İsrail'in Golan Tepeleri üzerindeki egemenliğini kabul etmesinin yanı sıra Trump barış planını uygulamaya koymasını itiraz etmeksizin kabullenmesiyle ortaya çıkmıştır. Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'ni büyük bir hayal kırıklığına uğratarak, 54 Müslüman ülkeyi bir araya getirerek Amerika'nın Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanınmasını kınayan, Suudi hâkimiyetindeki, Riyad merkezli İslam İşbirliği Teşkilatını İstanbul'da bir zirve toplantısı için toplamıştır.^{xxxviii}

İslam İşbirliği Teşkilatı zirvesine katılan liderlerin aile fotoğrafı. Aralık 2017

Erdoğan iki yıl sonra İsrail'in Batı Şeria'nın bazı kısımlarını ilhak etmesini engelleyeceğine dair yemin etmiş ve Kudüs kentinin dünyadaki bütün Müslümanların kırmızı çizgisi olduğunu ilan etmiştir. Erdoğan ayrıca Türkiye'nin Yahudi devletiyle bağlarını asla koparmamasına rağmen, BAE ve Bahreyn'in geçenlerde İsrail'i diplomatik olarak tanınmasını da kınamıştır.

Liderlik Mücadelesinin Yeni Çömezi

Müslüman dinsel yumuşak güç ve liderlik yarışında ortaya yeni çıkan çömez Endonezya diğerlerinden tamamen farklı olduğunu kanıtlamıştır. Endonezya Başkanı Joko Widodo'nun hükümetinden ziyade, dünyanın en büyük Müslüman hareketi olan Nahdlatul Ulama, rekabet ettiği Müslüman devletlerle aynı düzeyde faaliyetlerde bulunabilen zorlu bir rakip olarak ortaya çıkmıştır.

Bunun sonucu olarak da Endonezya devleti, Müslümanlar arasındaki küresel rekabette arka planda kalmıştır. Fakat Endonezya; Nahdlatul Ulama ile olan yakın bağlarından ve dünyanın en büyük dinsel sivil toplum örgütünün Washington, Londra, Berlin, Budapeşte, Vatikan ve Delhi dâhil olmak üzere dünya başkentlerindeki güç koridorlarına kolayca erişebilme imkânından azami şekilde faydalanmaktadır. Nahdlatul Ulama, Papa Francis'in korona virüs salgını nedeniyle ertelenmek zorunda kalınan 2020 yılında gerçekleştireceği Endonezya ziyaretinin düzenlenmesinde de etkili olmuştur.^{xxxix}

Nahdlatul Ulama Hareketi aynı zamanda; dünyanın çeşitli yerlerindeki Müslüman halk topluluklarının yanı sıra, önde gelen Yahudi ve Hristiyan gruplarla da yakın çalışma bağları oluşturmayı başarmıştır. Nahdlatul Ulama'nın giderek artan nüfuzu ve birçok başkente erişim kolaylığı, 2015 yılında, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesini benimseyen “Nusantara İslam” veya “İnsancıl İslam” kavramı sayesinde gerçekleşmiştir.^{xl} Nahdlatul Ulama Hareketi bunun yanı sıra; kâfir ve gâvur gibi kategorileri ortadan kaldırarak, inancı yeniden bağlamsallaştırmayı hedefleyen fetvaların çıkarılması ile hoşgörü ve çoğulculuk kavramlarına sözde değil özde hizmet etmiştir.^{xli}

Maskelerini takan ve aralarındaki sosyal mesafeyi muhafaza eden Endonezyalı Müslümanlar, Jakarta kentinde bulunan At-Tin Büyük Camiinde Cuma namazlarını eda ederken görülmektedir. 05 Haziran 2020. Kaynak: (Eko Siswono Toyudho/Anadolu Agency via Getty Images.

Nahdlatul Ulama'nın İslam dinini yeniden bağlamsallaştırma sürecine doğru evrimi; grubun o zamanlar lideri ve daha sonra da Endonezya'nın cumhurbaşkanı olan Abdurrahman Wahid'in başkanlık ettiği, 1992 yılında gerçekleştirilen bir din bilginleri toplantısına kadar uzanmaktadır. Bu toplantıda; “değişen gerçeklik bağlamının, İslam hukuku ve geleneksel İslami öğretinin yeni yorumlarının oluşturulmasını gerektirdiği” belirtilmiştir.^{xlii}

O toplantıdan 25 yıl sonra bir Alman gazetesine demeç veren Nahdlatul Ulama Genel Sekreteri Yahya Cholil Staquf, isim vermeden; kendi grubunun ılımlı İslam kavramı ile Endonezya'nın rakipleri arasındaki İslam kavramının temel ayırım çizgilerini ortaya koymuştur. Hangi İslami kavramların sorunlu olduğu yönündeki soruya Staquf aşağıdaki yanıtı vermiştir:

Müslümanlar ve Gayrimüslimler arasındaki ilişki, Müslümanların devletle olan ilişkisi ve Müslümanların yaşadıkları yerde hâkim olan hukuk sistemiyle ilişkisi problemlili alanlardır. Klasik gelenek içinde Müslümanlar ile Gayrimüslimler arasındaki ilişki; ayrılık ve düşmanlık olarak kabul edilir. Günümüz dünyasında böyle bir öğretisi mantıksızdır. Müslümanların bu İslam

görüşüne bağlı kaldıkları sürece, 21'nci yüzyılın çok kültürlü, çok dinli toplumları içinde uyumlu ve barış içinde yaşamaları mümkün değildir.^{xliii}

Endonezya Başkanı Joko Widodo başlangıçta; Nahdlatul Ulama'nın insani İslam üzerindeki manifestosunun, hükümetinin Endonezya'yı inancın ılımlı bir yorumunun yol göstericisi olarak konumlandırmasını sağlayacağını ümit etmektedir. Batı Java'da Uluslararası İslam Üniversitesinin temel atma töreninde bir konuşma yapan Widodo, Endonezya'nın İslam medeniyetinin ilerlemesi için yetkili bir referans olmasının çok doğal ve uygun olduğunu ilan ederek, Orta Doğu'daki rakiplerini düelloya davet etmiştir.^{xliv}

Widodo, Uluslararası İslam Üniversitesini, Suudi Arabistan'ın dinsel yumuşak güç kampanyasında kilit rol oynayan Medine İslam Üniversitesi ve finansal olarak desteklenen Suudi bilim adamları ve burslarının yanı sıra BAE fonlarından yararlanan Kahire'deki asırlık El-Ezher Üniversitesine bir alternatif olarak görmektedir. İslam felsefesi uzmanı Amin Abdullah, Uluslararası İslam Üniversitesinin; Endonezya'nın ılımlı İslam'ın küresel merkez üssü olarak tanıtılması için atılan umut verici bir adım olduğunu ifade etmiştir.^{xlv}

Medine İslam Üniversitesi 1961 yılında Suudi Arabistan yönetimi tarafından kurulmuştur. Kayıt yaptıran öğrencilerin yaklaşık %80'i yabancı öğrencidir. Üniversite dünyanın her yerinden öğrencilere hizmet etmekle övünmektedir. Medine İslam Üniversitesine kayıt yaptıran öğrenciler; şeriat, Kuran, hadis, ayetler ve Arapça lisan eğitimi alabilirler. Üniversite ilk açıldığında öğrencilere sadece şeriat eğitimi verilmektedir. Kaynak: SKYSCRAPER CITY

BAE ve Suudi Arabistan'ın, Endonezya'nın ciddi bir dinsel yumuşak güç rakibi olarak ortaya çıkabileceğine yönelik endişeleri, başlangıçta Widodo'nun tutkuları kendi yönetimi içindeki eleştiriler ile engellendiğinde yatışmıştır. Widodo'nun girişimlerine idari destek sağlamaktan sorumlu bakanı Pratkno'nun talebi üzerine; 2016 yılında Endonezya'nın dinsel yumuşak güç artırmaya yönelik hazırlanan altı sayfalık bir

teklif, dışişleri bakanlığının kabul edilmesi durumunda Körfez Devletleri ile ilişkilerin bozulacağına yönelik ikazı üzerine rafa kaldırılmıştır.^{xlvi}

Bu olay, dinsel yumuşak güç rekabeti açısından Endonezya için hikâyenin sonu anlamına gelebilirdi. Ancak ne BAE ne de Suudi Arabistan, Nahdlatul Ulama'nın insani İslam kavramını, Hindistan gibi ülkelerin yanı sıra, Batı başkentlerindeki en yüksek yönetim kademeleri dâhil olmak üzere, küresel olarak kabul ettirmeye çalışacağını beklememektedir. Bunun yanı sıra Widodo'nun, bir taraftan Nahdlatul Ulama'nın kampanyasını desteklerken, öte taraftan da dinsel meselelerde hem BAE hem de Suudiler ile birlikte hareket ederek ikili oynama arzusunda olduğunu da hiç beklememektedirler.

Dünyanın en büyük İslami sivil toplum örgütü olan Nahdlatul Ulama'nın yeşil zemin üzerine beyaz harflerle hazırlanan logosu. Kaynak: nugres.

Nahdlatul Ulama'nın, BAE ve Suudi Arabistan tarafından bir tehdit olarak algılanma derecesi; Vatikan, ABD Uluslararası Dinsel Özgürlük Özel Temsilcisi Sam Brownback ve diğerleri tarafından düzenlenen üst düzey dinler arası diyalog toplantılarında, Birleşmiş Milletler insan hakları bildirgesinin kabul edilmesi gibi ilkeler üzerinde yapılan mücadelelerde açıkça görülmektedir.

Dünya İslam Birliği Başkanı Abdul Karim Issa'yı, 2020 yılının başlarında, Endonezya grubunun Jakarta'daki merkezini ziyaret etmeye ikna eden de Nahdlatul Ulama'nın öne çıkması olmuştur.^{xlvii} Bu ziyaret; Dünya İslam Birliği'nin neredeyse 60 yıllık tarihinde, dünyanın önde gelen İslami organizasyonlarından birine yapılan ilk ziyarettir. Ziyaret, Issa'nın kendisini; Batılı yetkililer ve diğer nüfuzlu muhataplarının yanı sıra inançlar arası bağlantılarına da Nahdlatul Ulama ile diyalog halinde olduğunu gösterme fırsatı sağlamıştır.

Dünya İslam Birliği Başkanı Abdul Karim Issa, bu ziyaretten iki yıl önce, Nahdlatul Ulama'nın önde gelen din adamlarından biri ile aynı anda Mekke kentindeyken gelen görüşme teklifini geri çevirmiştir. Issa, bir görüşme ayarlamaya çalışan Batılı bir arabulucuya; Endonezyalı bilim adamının adını "hiç duymadığını" ve Filistin, Irak, Tunus, Rusya ve Kazakistan'dan ılımlı nüfuzlu "uluslararası İslami şahsiyetlerle olan son derece yoğun toplantı programı nedeniyle" görüşme için zaman ayıramadığını ifade etmiştir.^{xlvi}

Birkaç ay sonra; 2019 Endonezya cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde Suudi Arabistan'dan, Jakarta'daki büyükelçisi Osame bin Muhammad Abdullah Shauaib'i geri çekmesi talep edilmiştir. Bu talebin nedeni; Suudi büyükelçinin sonradan sildiği bir Twitter mesajında; Nahdlatul Ulama'nın gençlik örgütü Ansor'u sapkın olmakla suçlaması ve hükümet karşıtı bir gösteriyi desteklemesidir.^{xli}

Türkiye'nin en büyük kentinin büyükşehir belediye başkanlığına CHP adayı Ekrem İmamoğlu'nu seçen İstanbul halkına teşekkür eden iktidardaki AKP'nin afişi. Girişimci simitçinin "BUZ GİBİ SOĞUK SU BULUNUR" yazan tabelasına dikkat.

Nahdlatul Ulama'nın rekabet etme yeteneği; Avrupa ve Latin Amerika Hristiyan Demokrat hareketlerinden doğan, dünyanın en büyük siyasi partiler ittifakı olan Merkezci Demokratlar Enternasyonali (CDI-Centrist Democrat International) giderek daha etkin hale gelen rolüyle de iyice kanıtlanmıştır. Nahdlatul Ulama'nın siyasi partisi olan National Awakening'in (PKB – Ulusal Uyanış) CDI üyeliği; her ikisi de siyasi partileri yasaklayan BAE ve Suudi Arabistan ile dinsel yumuşak güç mücadelesinde Nahdlatul Ulama'yı bir adım öne çıkarmaktadır. Ulusal Uyanış partisi, Türkiye'de iktidarda olan ve giderek daha otoriter eğilimler sergileyen Adalet ve Kalkınma Partisinden de çok daha çoğulcu bir partidir.

Merkezci Demokratlar Enternasyonali (CDI) yürütme kurulu Ocak 2020'de Yogyakarta'nın Javan kentinde bir araya gelmiştir. Katılımcılar arasında önde gelen Latin Amerikalı liderler ve eski devlet başkanları, Macaristan Başbakanı Victor Orban, Slovenya Başbakanı Janez Jansa ve Almanya Şansölyesi Angela Merkel'in yakın bir arkadaşı olan Elmar Brock bulunmaktadır.

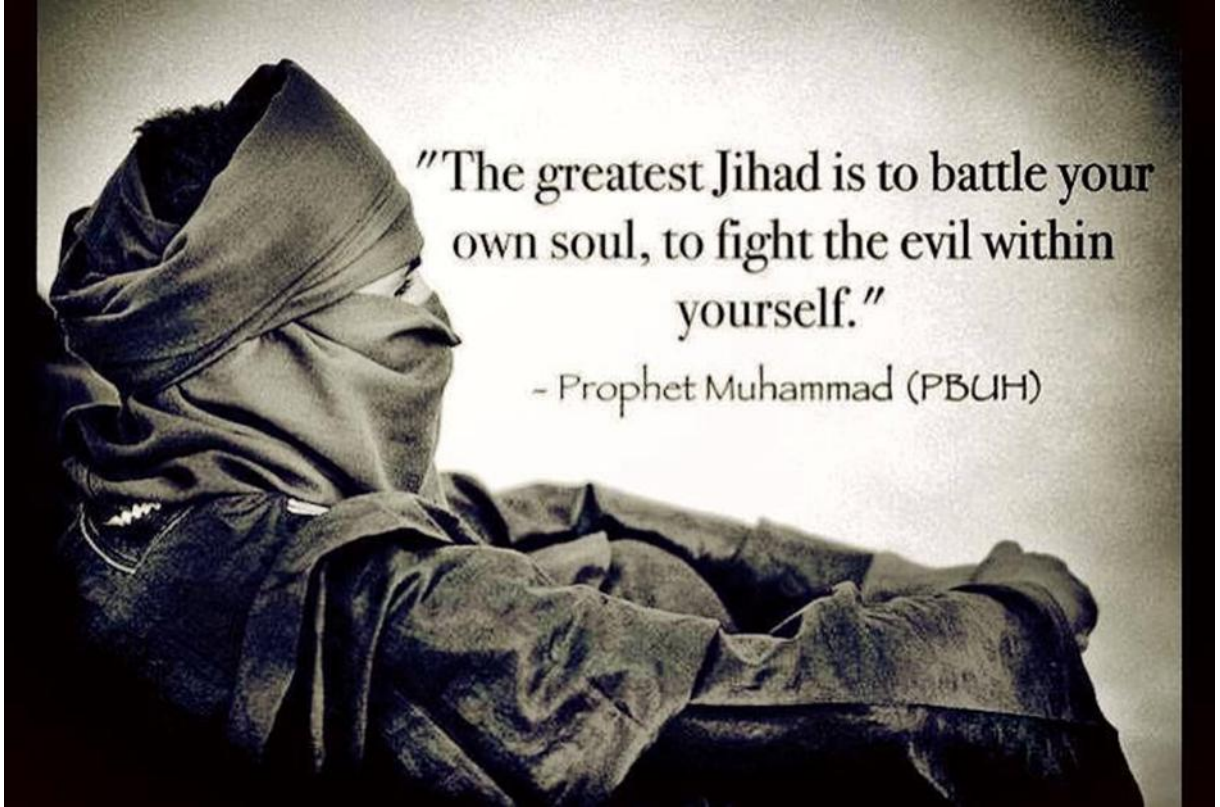
31 Ocak 1926 tarihinde kurulan Nahdlatul Ulama'nın 94'ünü kuruluş yıldönümü için hazırlana bir afiş. Kaynak: Religious Freedom Institute

Nahdlatul Ulama'nın dine olan yaklaşımı, CDI'nin Batı hümanizmi, Hristiyan demokrasisi ve insani İslam'a dayanan evrensel etik ve insani değerlere bağlılık çağrısında bulunan bir kararını kabul etmesinde net olarak belirgindir. Karar, “ister insan hakları, hukukun üstünlüğü, demokrasi isterse uluslararası sınırlara ve diğer ülkelerin egemenliklerine saygı açısından olsun, İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan düzeni kabul etmeyen otoriter ve tarihi yeniden yazmak isteyen devletlerin ortaya çıkışına karşı direniş çağrısında bulunmaktadır.¹

Nahdlatul Ulama, gazeteci Muhammad Abu Fadıl'ın kendi ifadesiyle; Batı algılarında “aşırılık tarafından korkunç bir şekilde çarpıtılan”, “İslam'ın Arap yüzünün” reddi olarak tanımladığı yaklaşımdan faydalanmaktadır. Abu Fadıl; Batıdaki bazı unsurların Arap İslam'ından çok daha ılımlı görünen, radikal ideoloji ihraç etmeye daha az eğilimli, dinin aşırılık yanlısı yorumlarının çok daha az baskın olduğu ve hoşgörüle ile hareket etmekte gerçekten samimi olan Asya İslam'ı ile ilgilenmeye başladığını ileri sürmektedir.^{li}

Sonuç

Suudi Arabistan, İran, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Türkiye ve Endonezya'yı birbirleriyle karşı karşıya getiren Müslüman dinsel yumuşak güç için yapılan büyük mücadele; geniş ölçüde ülkelerin küresel ve bölgesel nüfuzlarını artırmakla ilgilidir. Bu savaşın, çoğunluğu; insan ve azınlık hakları veya temel özgürlüklere çok az saygı gösteren otoriter devletler olan çeşitli rakiplerin iddialarına rağmen, teoride veya pratikte ılımlı İslam kavramlarını uygulamakla hiçbir ilgisi bulunmamaktadır.

En büyük cihat kendi içinizdeki şeytanla yapılan savaştır.

Dünyanın üçüncü büyük demokrasisi Müslümanların çoğunlukta olduğu Endonezya, dinsel yumuşak güç savaşında dışlanan konumundadır. Gelenekçi ve birçok yönden muhafazakâr bir örgüt olan, dünyanın en büyük Müslüman hareketi Nahdlatul Ulama, Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi ve içindeki prensipleri tanıyan insani İslam'ı benimseyerek, uluslararası bir saygınlık ve ün

kazanmış ve çağdışı olarak gördüğü İslami kavramlardan kurtulmak için somut adımlar atmıştır. Nahdlatul Ulama bu şekilde hareket ederek; İslam'ın ruhu için savaşılan devletlerin karşısına güçlü bir rakip olarak ortaya çıkmayı başarmıştır. Ancak, Nahdlatul Ulama, hâlâ, halifeliliğin sona ermesinden sonra Ürdün Kralı Abdullah tarafından ifade edilen, Müslüman dünyasının liderliğinin Araplara geri dönmesi gerektiği şeklindeki Arap görüşünü aşmanın zorluğu ile karşı karşıyadır.

Çevirenin Notları: Yazı aslına sadık kalınarak çevrilmiştir, orijinal metne aşağıdaki link üzerinden erişebilirsiniz.

Yazıda ifade edilen görüşler ve ileri sürülen iddialar Sayın James Dorsey'e aittir. Yazının çevrilişerek paylaşılması içeriğinin Sun Savunma Net ve çeviren tarafından paylaşıldığı anlamına gelmemektedir.

Sun Savunma Net yazının başlığının altında sunulan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mareşal Mustafa Kemal Atatürk'ün ifade ettiği; “ **Kutsal ve İlâhî olan inanç ve vicdanımızı, karışık ve döneş olan her türlü çıkar ve ihtirasların görüldüğü sahne olan siyasetten ve siyasetin bütün organlarından bir an önce ve kesinlikle kurtarmak, ulusun dünya ve ahiret mutluluğunun emrettiği bir zorunluluktur**” ifadesinin yılmaz bir savunucusudur.

<https://besacenter.org/wp-content/uploads/2020/12/186WEB.pdf>

Referanslar

ⁱ The Manchester Guardian, “Hussein The New Khalif: Special Interview in His Camp in TransJordania. Arab Claims to Moslem Leadership. Dangers to Hedjaz from Arabia: Reproach for the Allies. Emir Abdullah Confident, 13 March 1924, ProQuest Historical Newspapers: The Guardian and The Observer.

ⁱⁱ Jonathan Benthall, “The Rise and Decline of Saudi Overseas Humanitarian Charities,” Georgetown University Qatar, 2018.

ⁱⁱⁱ United States Commission on International Religious Freedom, Annual Report 2020, 28 April 2020.

^{iv} John R. Bolton, “How to Get Out of the Iran Nuclear Deal,” The National Interest, 28 August 2017.

^v James M. Dorsey, “Pakistan caught in the middle as China's OBOR becomes Saudi-Iranian-Indian battleground,” The Turbulent World of Middle East Soccer, 5 May 2017.

^{vi} James M. Dorsey, “Indonesia: A major prize in the battle for the soul of Islam,” The Turbulent World of Middle East Soccer, 30 July 2020.

-
- vii David Kirkpatrick, "A Police State with an Islamist Twist: Inside Hifter's Libya," *The New York Times*, 20 February 2020.
- viii United States Embassy in the United Arab Emirates, "MBZ Meeting with Senior Advisor on Iraq Jeffrey," Wikileaks, 15 October 2005.
- ix Leaked emails of Yusuf Otaibah, shared in 2017 with this author by GlobalLeaks.
- x James M. Dorsey, "Fighting for the Soul of Islam: A Battle of the Paymasters," *RSIS Commentary No. 20*, 241 September 2016.
- xi Interviews with the author in September and October 2016.
- xii Shadi Hamid, "The false promise of 'pro-American' autocrats," *Brookings*, 19 March 2020.
- xiii F. Gregory Gause III, "What the Qatar crisis shows about the Middle East," *The Washington Post*, 28 June 2017.
- xiv Seyid Ould Abah, "What does the UAE envoy to Washington mean by 'secularism?'" *Al-Arabiya*, 12 August 2017.
- xv Charlie Rose, "Qatar and the Middle East," 26 July 2017.
- xvi Adbullah Seyid Ould Abah, "What does the UAE envoy to Washington mean by 'secularism?'" *Al-Arabiya*, 12 August 2017.
- xvii David D. Kirkpatrick, "Recordings Suggest Emirates and Egyptian Military Pushed Ousting of Morsi," *The New York Times*, 1 March 2015.
- xviii WAM, "Mohamed bin Zayed visits al-Azhar, meets Grand Imam UPDATE," 18 September 2014.
- xix Haneen Dajani, "Afghan imams learn from UAE counterparts," *The National*, 16 April 2015.
- xx Charu Sudan Kasturi, "UAE keen on Indian imams," *The Telegraph*, 11 February 2016.
- xxi Muhammad Eissa, "Azhar Grand Imam el-Tayyeb Wins Cultural Personality Award," *Ahram Online*, 30 April 2013.
- xxii BBC News, Without Restrictions (دو ق ل - ر), (YouTube, 23 September 2015).
- xxiii BinBayyah.net, Net, 2013.
- xxiv Usama al-Azami, "Abdullāh bin Bayyah and the Arab Revolutions: Counter-revolutionary Neo-traditionalism's Ideological Struggle against Islamism," *The Muslim World Today*, Vol. 101:4, p. 40-427.
- xxv The UAE Council for Fatwa, 4 February 2019.
- xxvi *Ibid.*; al-Azami.
- xxvii *Ibid.*
- xxviii *Ibid.*; Birt
- xxix Ahmet Davutoglu, "The Clash of Interests: An Explanation of the World (Dis)Order," *Perceptions Journal of International Affairs*, Vol. 4/2 (December - 1997/February 1998), p.1.
- xxx "Conquest' prayers performed across Turkey's mosques for Afrin operation," *Hurriyet Daily News*, 21 June 2018.
- xxxi Pinar Akpınar, "From Benign Donor to Self-Assured Security Provider: Turkey's Policy in Somalia," *Istanbul Policy Center, IPC Policy Brief*, 3 December 2017.

-
- ^{xxxii} Ash Rossiter and Brendon J. Cannon, “Re-Examining the ‘Base’: The Political and Security Dimensions of Turkey’s Military Presence in Somalia,” *Insight Turkey*, 21:1, Winter 2019.
- ^{xxxiii} Die Morina, “Kosovo Minister and Spy Chief Sacked Over Turkish Arrests,” *Politico*, 30 March 2018.
- ^{xxxiv} Yusuf Sarfati, “Religious Authority in Turkey: Hegemony and Resistance,” *Baker Institute for Public Policy*, Rice University, March 2019.
- ^{xxxv} Ertuğrul Meşe, *Komünizmle Mücadele Dernekleri* (İstanbul: İletişim, 2016), pp. 5-134.
- ^{xxxvi} Uğur Mumcu, *Rabita* (Ankara: UMAG, 2014), p. 199.
- ^{xxxvii} Soner Cagaptay, *Erdogan’s Empire* (London: IB Tauris, 2020), p. 54.
- ^{xxxviii} “Erdogan Vows to Defend Palestinians Against Israel’s ‘Annexation Project’ in Holiday Message to U.S. Muslims,” *Haaretz*, 26 May 2020.
- ^{xxxix} Multiple interviews with Nahdlatul Ulama officials.
- ^{xl} Bayt Ar-Rahmah, “The Nusantara Manifesto,” 25 October 2018.
- ^{xli} *Ibid.*, “Political Communiqué 2018_25_10 Nusantara Manifesto,” 25 October 2018.
- ^{xlii} *Ibid.*, “Gerakan Pemuda Anzor Central Board Bayt-Ar-Rahmah Board of Directors Joint Resolution and Decree,” 25 October 2018.
- ^{xliii} Marco Stahlhut, “Terrorismus und Islam hängen zusammen,” *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 18 August 2017.
- ^{xliv} Fabian Januarius Kuwado, “Harapan Jokowi pada Universitas Islam Internasional Indonesia,” *Kompas*, 5 June 2018.
- ^{xlv} Luthfi T. Dzulfikar, “How Indonesia’s new international Islamic university will host global research for ‘moderate Islam,’” *The Conversation*, 16 December 2019.
- ^{xlvi} Interview with the author, 13 July 2020.
- ^{xlvii} Antaranews, “World Muslim League supports NU’s harmonization mission,” 28 February 2020.
- ^{xlviii} James M. Dorsey, “Indonesia: A major prize in the battle for the soul of Islam,” *The Turbulent World of Middle East Soccer*, 30 July 2020.
- ^{xlix} Bayt Ar-Rahma, “NU and netizens demand Saudi ambassador to Indonesia leave the country over pro212- tweet,” 4 December 2018.
- ^l IDC-CDI, “Draft resolution on promoting a rules-based international order founded upon universal ethics and humanitarian values,” 23 January 2020.
- ^{li} Muhammad Abu Fadil, “Political Horizons for Indonesian Islam” (م - - ا م آ - - ا ق س د ي ل س - - ية), *al-Arab*, 15 June 2015.